

© Foto: A. Bataller

Estat actual d'una cambra de Bolbait (Canal de Navarrès), on encara resta en peu una andana amb els seus canyissos, testimoni dels incomptables anys de criances. Al sostre, restes de fulles de tabac.

va més d'un centenar de velluters o teixidors de seda fa només un segle, orgullosos del seu ofici fins al punt de lluir els borrellons de seda damunt la seua roba, amb els seus característics telers dintre els porxos de les cases, és ara una trista ombra del que fou. El barri que dedicà a la botja una plaça se'ns mor davant una incompreensible deixadesa col·lectiva, mentre hi creixen discordants blocs d'edificis públics. I tot un referent simbòlic de la història valenciana de la seda com és el mateix Col·legi de l'Art Major de la Seda prega encara per un futur digne de la seua memòria. L'últim velluter, Vicent Enguídanos, ja s'ha jubilat i s'ha desfet de l'últim teler. Sobreviuen algunes empreses centenàries de manufactura de seda, com és el cas de Garín, que des de fa temps treballen amb el fil asiàtic.

Salvaguardar tot aquest patrimoni cultural únic, que es manifesta en moreres perdudes, filatures abandonades, dispersió dels elements de la cultura material, edificis i conjunts urbans sense cap senyalització cultural, hauria de ser mostra del nostre compromís amb les generacions futures. Si mirem al món comprovarem que el procés d'abandó del conreu de la seda avança en paral·lel al creixement econòmic d'un país. Un símptoma de l'ascens en el nivell de vida d'una societat és l'abandó d'activitats tan sacrificades i que exigeixen tanta disciplina com és el treball de la seda. Tot i això, alguns projectes europeus haurien de servir-nos de model. Des dels «Camins de la seda», que senyalitzen itineraris culturals que ressegueixen el passat sericícola de determinats territoris europeus, com seria el cas de la regió francesa de les Cevennes, fins al condicionament de les velles filatures com a contenidors culturals que mantinguen la memòria de l'antic esplendor. O, aspirar a més, i aconseguir engegar, com s'està fent a França, iniciatives de per-

LA CIÈNCIA DELS CUCS

Marcello Malpighi (1628-1694) fou el metge italià que divulgà per primera vegada l'estructura i la metamorfosi del cuc de seda. Féu la primera descripció completa de l'anatomia interna d'un invertebrat, en concret la del sistema respiratori, digestiu i excretori d'un insecte. Per això són anomenats «tubs de Malpighi» els òrgans excretors del cuc de seda.

Agostino Bassi (1773-1856) fou el científic italià que aconseguí identificar el fong que produïa la muscardina (*mal di segno*) al cuc de seda, el qual es denominaria *Botrytis bassiana*. Amb la segona edició del llibre que descriu les seues investigacions, *Del mal del segno* (1837), Bassi estableix les bases de la nova ciència de la microbiologia.

Pasteur, en un gravat de 1870, al mític laboratori de Pont-Gisquet, al cor de les Cevennes, prop d'Alès (Gard), on féu recerques transcendents per al control de la pebrina.

Louis Pasteur (1822-1895), el genial químic francès, féu estudis, entre 1865 i 1870, al departament francès de Gard, per combatre l'epidèmia de pebrina, que donaren com a resultat la generalització del modern sistema cel·lular per a la selecció de la llavor. Consistia a introduir la papallona femella dintre una cèl·lula, on feia la posta. Després es comprovava amb el microscopi si la mare patia la malaltia. Si no s'hi observava cap corpuscle de la pebrina, la llavor era sana i aprofitable.

A. B. C.